

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Officio Cvrati Ad Praxim, Præcipve Circa Repentina, & Generaliora

Possevino, Giovanni Battista Bernardino

Mogvntiæ, D.MC.X.

Cap. XI. De Prudentia Curati. Ac bonorum operu[m] exe[m]plo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42233

DE
PRVDENTIA
CVRATI.

Caput Vndecimum.

1.

*Prudentia
necessaria
Curato.*

Vm officium Cura-
ti sit, vt actiones o-
mnes ad finem o-
ptimè dirigat, quod
etiam requirit ab

aliis Arist. 6. Ethic. cap. 12. & 13. con-
sequens erit, curato summè neces-
sariam esse prudentiam. Quippe
hæc verè lucerna virtutum voca-
tur, & est. In hoc ergo Curatus
incumbat, & semper credat, et-
iamsi multum profecerit, multum
sibi ad perfectionem deesse. licet
autem prudentia omnibus virtuti-
bus necessaria sit, tamen præter-
missis aliis, dicendum breuiter de
aliquibus, quæ vt ita dicam, conti-
nuò sint Curato ad manus.

Inui-

CAPVT VNDECIMVM. 445

A Inuigilet ergo in habenda, & re- *Conscien-*
tinenda conscientia bona apud *tia bona sit*
Deum, quia, cum sit in perpetua *praditus.*
administratione Sacramentorum,
& Sacramenta non possint sine
peccato tractari à conscientia ma-
culata, prudenter ager, si consci-
entiam semper bonam, & omnis
peccati mortalis nesciam habuerit.
Ac quamuis in administratione Sa-
cramentorum possit actum contri-
tionis elicere, quo purgetur consci-
entia, si fortè mortalis noxæ fuerit
foeditate maculata, tamen, qui talis
actus, vt plurimum, non transcen-
dit naturam attritionis, quæ licet à
noua culpa excuset eum, qui cre-
dit esse contritionem, tamen tunc
Sacramenta administrans, priuatur
eo fructu, quo stante vera contri-
tione frueretur. Igitur vt rem su-
am prudenter agat, sol non occi-
dat super eum non confessum, nec
(si fieri potest) inconfessus Sacra-
menta

446 DE PRVDENTIA CVRATI
menta administret, quia accedente
absolutione de attrito euadet con-
tritus, & plenam sui laboris merce-
dem assequetur.

Sed & in hoc sit prudens, ne vi-
delicet intempestiua reconciliatio
causet in animo videntium sinistra
de se opinionem; Aut, ne dum ni-
mis anxie quærit reconciliari, alius
Sacramento indigens, aut ante-
quam eum suscipiat, moriatur,
aut lassatus expectando disce-
dat.

*Conscientiã
bonam ha-
beat apud
homines.* 3. Conscientiam etiam bonam
habeat apud homines. Ideo pru-
denter caueat non solum à malo
nomine, sed ab omni occasione,
& specie mali nominis; Quòd o-
ptimè cedit, abstinendo ab omni
malo euidenter tali, & ab omni re,
quæ præ se ferat malum.. Sit in ex-
emplum Apostolus, qui cum per
Corinthios eligeretur Corint. p. c.
16.. vt oblationes Hierosolymam
per-

perferret, non aliter suscepit onus,
 quàm adhibitis sociis, tanquam re-
 stibus integritatis suæ, Ideo scri-
 ptum est, Prouidentes bona non
 solum coram Deo, sed etiam corā
 hominibus. Quòd si contingat Cu-
 ratum infamari, expedit, vt patien-
 ter ferat, nisi cum in alterius præiu-
 diciū vergit infamia: tunc enim
 tenetur omnino suam famam tue-
 ri. Verbi gratia. Curatus, qui ac-
 cipit à piis distribuenda pauperi-
 bus, si ab improbo latrocinii infā-
 metur, pauperes conqueruntur, &
 pii arcentur à piis donariis iterum
 largiendis, tunc igitur Curatus o-
 mnino se iustificet. S. Tho. 22. q. 73.
 artic. 4. ad p. & clarius quæst. 72. ar-
 tic. 3. Sot. de iust. lib. 5. q. 10. artic. 3.
 & omnes. Nec curet, si suam de-
 fendendo famam, infamator pro-
 priam amittat: nam sibi imputet,
 quod tali discrimini se obiecerit.
 Porro hanc iustificationem non
 faciat

faciat maiorem, quàm expostulet
necessitas; quia ita & modestiæ, &
iustitiæ suus relinquitur locus. Et si
prudenter iudicauerit faciendam
ex altari, quod vix credo licere, ni-
si raro, & pro magna causa, non no-
minet infamatorem; quia est reme-
dium nimis violentum.

*Curatus
sit humilis.*

*De omnib.
benè loqua-
tur.*

4. Necessaria porrò est Curato
prudens humilitas animi, corporis,
operationis, & locutionis. Ideo be-
nè illi cederet, si de omnibus benè
senferit, & locutus fuerit. Quin et-
iam si fortè aliquid contradictionis
cum aliquo habuerit, benè de illo
loquatur, quia ita simultas extin-
guitur: At si cum veritate benè lo-
qui non potest, excuset factum.
Omnem de alio clam sinistrè lo-
quentem, de rebus non pertinen-
tibus ad Curam, habeat explora-
torem, qui Curati cupiat intentio-
nem detectam alteri, de quo oblo-
quitur, referre, & ita aduertet, quæ
pro-

proferre voluerit. *Præcipue verò Curatus sit humilis cum suo Episcopo, & alacriter eidem obediat, etiam si iussa non quadrant illius sensui, quantumcunque prudens sibi videatur: nam particularia, gratia spiritus sancti influit in superiora, ad inferiorum auxilium. dum enim Curatus Episcopo obtemperat, & populus Curato in bono regimine adaptatur.*

5. In Vestitu conformet se loco nō *Vestitus* vilioribus, ne sui malè accipiant, tã *qualis.* quam eos dedecorans, nec prætiosioribus ornet se, ne inuidiam pareat, maximè si fuerit Curatus ruralis, habens ibi alios clericos; multò magis, si ipse in loco aduena fuerit. Ista enim inuidia adducunt.

6. In moribus prudenter studeat, *Sit bonis moribus.* ne sit agrestis, sed placidæ, & laudabilis conuersationis. Pro quo nota, quod licet mores incompofiti ex suo genere, & vt plurimum, non

non sint peccata grauia, tamen red-
dunt hominem valde exosum. In
sessionibus, in incessionibus, acce-
dendo ad alios, vel alios excipien-
do, obseruet modum loci. Qua-
dam tamen inutilia (non dicam
humilitatis, sed nugacitatis) puta,
Principe mio, schiauo di V. S. &
similia, humiliter, & prudentius
commutabit dicendo, verba qui-
dem humana, sed Sacerdote digna,
& matura, quæ sapiant simplicita-
tem, & decorem. Et hæc omnia
intelligo voce, & scripto. Con-
former se aliis timentibus Deum
in omnibus; &, si fuerit in loco, vbi
multum sit relaxata disciplina ec-
clesiastica, ipse ab omni peccato
abstineat, etiamsi sit ludibrio aliis;
caueat verò ab aliis, quæ licet pec-
catum non sint, tamen peccati spe-
ciem præ se ferunt, in reliquis ada-
ptet se aliis. Ad hoc caput reduci-
tur. Necessarium Curato superare
omnes

TI CAPVT VNDECIMVM. 451

omnes animi perturbationes, & malas suas pronitates, nihil enim boni permittent ista efficere, vt clare patet. in Biblioth. selecta lib. 4. cap. 19.

7. Prudens sit etiam Curatus in Societate eligenda. Bonos eligat, ita vt non expellat malos. Sed & bonis prudenter se exhibeat, ne suos defectus agnoscant. Conuersatione laicorum, etiam bonorum parcè vtatur, & semper circumspice, quia nimia familiaritas contemptum parit. *Nullum ad conuersationem admittat, nisi bona informatione prius habita, de qualitate persone.* Meminerit versari in continuo sindacatu, ideo sic viuat, ne condemnetur; tamen ne sit tam solitarius, vt videatur agrestis, nec se tam dedat conuersationi, vt in dissolutionem defluat. Ideo non fugiat honestas recreationes, nec inuitari quærat. Si autem

Curatus

452 DE PRVDENTIA CVRATI
Curatus fuerit inuitatus ad prandi-
um amici, & fient illi propinatio-
nes, an ipse possit eas acceptare, &
aliis facere? Dic quod non, quoti-
escunque sunt cum coactione ad
bibendum, quia ita canones pro-
hibent; aliàs sine ista coactione, vt
communiter fit in Italia, potest, &
quis diceret esse peccatum? Nam
quæ per canones prohibentur,
sunt quæ cum coactione fiunt. ita
intelligit canones Silu. cleric. 2.
quæst. 5. Curatus tamen melius a-
geret, si factis propinationibus, be-
nevolè responderet, gratias ago,
vel profit, nullas autem ipse aliis
faceret. ita enim saluatur decor
status, & benevolentia non irrita-
tur. Si in loco habeat clericos ali-
os, cum ipsis sit liberior, quam
cum laicis. Si ibi sint clerici, vel
etiam seculares parum beneuoli,
expedit iteratis conuiuiis mode-
stis eos excipere, quia ita animi
concili-

conciliantur. Hae eadem via, multa obtinebit, quæ aliàs essent difficilia obtentu. Noui Prælatum, qui concubenarios potentes amanter ad conuiuia excipiebat, & post epulas ab eisdem promissionem eiiciendi concubinam requirebat, & hac via multa feliciter illi cedebant.

8. Prudenter quærat beneuolentiam, & amorem subditorum, ut *Quærat amari à suis.* per eum validius possit in bonum illorum operari, quia & Christus Dominus benefaciendo, & sanando pertransibat, & plenus gratia, & sapientia proficiebat apud Deum, & homines. Et experientia teste, multum proficit Curatus amatus à populo, habet enim eum beneuolum & attentum, & ut ita dicam, semipersuatum. Iste tamen amor sit iuxta illud. Amice usque ad aram; sit hac modificatione reformatus, ut malit millies mori, quam

quam vel leuiter Deum semel offendere. Ideo in remediis adhibendis tenenda omnis via, qua Dei honor, & subditi amor saluetur: & si vtrumque saluari non potest, saluetur amicitia Dei. Porro hinc amorem conciliat.

*Qua faci-
ant amari.*

9. Primo probitas vitæ exemplaris, & maximè charitas, & liberalitas, etiam in donando, subleuando opere, & verbo indigentes, vt dicitur cap. sequenti. Et si non potest donare, saltem commodando, quando tamen cum restituyente agendum sit; quia si commodaueris non recepturus commodatum, vel ad eum recuperandum sit necesse vel litibus implicari, vel amicum perdere satius est nō commodare.

*Instructus
sit de inge-
niis plebis.*

Intellige tamen, quando commodandum sit extra necessitatem, quia ea urgente teneris, etiam si certum sit, commodatum perditum iri. Ideo habeas diligentem instructionem

tionem ingeniorum tuæ Curæ, vt
prudenter agas.

10. Secundo. Amorem conciliat *Conuersa-*
conuersatio talis cum omnibus, *tione sit a-*
quæ omne odium non admittat. *mabilis.*
talis est. Non irasci intempestiuè
contra accedentes ad se, sed a-
manter, & vultu hilari eos exci-
piendo. Patienter ferre impruden-
ter rogantes. Non esse importu-
num in repetenda ratione vitæ, &
conscientiæ. Non urgendo plus-
quam par sit ad mutationem mo-
rum, & vitæ; multò minus ad e-
lectionem certi generis vitæ. Fu-
giendo omnem inutilem, ac odio-
sam morositatem. Abstinendo
ab his, quæ animos hominum me-
ritò alienant, vt lites, contentio-
nes, iniuriæ, negocia etiam ea, quæ
non nisi cum quadam acerbitate,
ac seueritate peragi possunt. Ne-
gocia onerosa aliis prætermittat
peragenda, & ipse mansuetius
agat,

agat, & ideo talia vel sinat perfici ab Episcopo, vel saltem, nisi de expresso Episcopi mandato, exequatur, quando tamen nulla alia lege cogatur etiam iniussus ipse exequi, quod raro continget.

*Disimulet
peccata a-
liquando.*

II. Tertio. Amorem conciliat dissimulando ad tempus aliqua peccata, alia tolerando, alia corrigendo, nonnunquam cum remissione, prout prudentia consulet, ita vt omnia dicantur rectè agere si rationabiliter egerit. Bona regula est. Si corrigendum sit aliquod peccatum publicum, si adsit contradictio, & corrigenda sit res venialis, vel Curatus velit introducere rem indifferentem, sed ad bonum finem cedat contradictioni. Si verò agitur de mortali tollendo, viriliter se exhibeat, nihil de contradictione curando.

Porro in correctionibus magna opus est prudentia; ita enim corrigas,

rigas, vt non deiicias. Intende correctionem, & beneuolentiæ conseruationem, quod prudentia bel-
 lè præstare notuit. Replicatio vitii
 correcti, hoc fecisti, non debuisses
 facere, est inutile, & odiosum. No-
 minatio personæ in publica corre-
 ctione est imprudentiæ. Praxis est, *Lenitati*
 semper potius declinare in leni- *maximè*
 tatem, quàm in serueritatem, nisi *stud:at:*
 aliter prudentia iudicet, quod est
 quando pro negotio gerendo
 asperiora sunt necessaria; Vitia
 priuata leniter, publica rigide, &
 cum vehementia corrigenda, ma-
 xime cum sunt inueterata, & cum
 scandalo. Audita in confessione,
 si sint singularia, rarissimè con-
 tingentia, non reprehendas, quia
 confessionem exosam redderet; si
 sunt ordinaria, possunt repre-
 hendi.

13. Curatus sit prudenter Man- *Sit man-*
 suctus nunc tacendo, nunc simu- *suetus.*
 V lando

lando non audisse, etiam sibi molesta; hac enim virtute verè corda hominum possidentur. At si contigerit ab aliquo durius, vel etiam iniuriosè excipi, cohibeat primo iram, deinde appositis verbis se defendat. Verbi gratia, Curatus agit cum concubinario de eiicienda concubina, concubinarius feruet, ait, non eiiciam in tui contemptū, quem te esse credis? Curatus rectè respondebit, Domine appello me ad te non iratum, quia scies me tibi, amicum; aut dicat alia similia. Si verò concubinarius fuerit inueteratus, vel plebeius poterit Curatus acrioribus verbis respondere. Verbi gratia, nunquam patiar te talem vitam agere, & quousque non eieceris istam, non parcam officio meo. Sed quia sumus mortales, & vasa lutea facientia inuicem angustias, & impetus feruentis sanguinis ægrè reprimitur, mul-

lum

tum erit è re, Curatum semper ha-
 bere bonum conceptum eius cum *Regula pro*
 quo agit, credendo eum virum no- *mansuetu-*
 bilem; & si fuerit de plebe, creden- *dine.*
 do minacem, & furibundum, aut
 hominem multorum consanguini-
 neorum, qui in vindictam possint
 insurgere; aut imaginando aliquid
 aliud, quòd aliqualem terrorem
 aspergat, vt tali timore feruor iræ
 te pascat, & ira Curatum, velit no-
 lit, in officio mansuetudinis con-
 tineat. Proderit etiam si Cura-
 tus habuerit hunc scopum, se nun-
 quam velle videri iratum, nisi iu-
 stè, & tali modo, vt si de ira esset
 illi reddenda ratio, alacriter pos-
 set eam reddere. Quòd si fortè a-
 liquem asperius exceperit, non
 vereatur blandis verbis eum de-
 mulcere, etiam petita venia exces-
 sus, quia hoc est præuenire in bene-
 dictionib. dulcedinis, nec reputet
 hoc indecorũ, etiam si fuerit valdè

460 DE PRVDENTIA CVRATI
nobilis, quia & hoc valdè nobilio-
rem eum efficiet.

*Sit inge-
niosus.*

14. Curatus etiā sit prudenter in-
geniosus, id est, habeat acutos
quosdam modos, quibus sibi, &
aliis profit, quales sunt plerumque
in reconciliandis inimicis. pro quo
vix potest dari certa regula, nisi
quòd, quò prudentior erit, erit et-
iam perspicacior: quia hic est effe-
ctus prudentiæ. Conducit confi-
deratio personæ, loci, temporis, &
negocii, & demittere etiam se ad
captum eorum, cum quibus agi-
mus, cum aliquid velis, & vi au-
ctoritatis tuæ non possis obtinere,
expedit precibus impetrare: erran-
tes ipsos constituere tanquam vo-
luntatis tuæ executores. Verbi gra-
tia, sunt aliqui iuvenes in Ecclesia
garrientes, potes vno maioris au-
ctoritatis aduocato, constituere eū
super garrientes, vt blandè eos cō-
pescat.

Ad hæc

15. Ad hæc reducitur consideratio agendorum in Cura. Pro quo nota, quòd Curatus fructuosè solitariè cogitabit, de modo benè regendi Curam, ne ex abrupto cogatur determinationes facere. Et si consilium meum videtur vtile, vt credo necessarium (nam hoc est, vigilare super gregem) non transeat hebdomada, sine aliqua præmeditatione de iisdem rebus.

Sapè cogitet super agendis.

16. Si alia virtus est Curato necessaria, maximè est oratio. Pro quo aduertat Christum Dominum non elegisse Apostolos, nisi præuia oratione integræ noctis. Debet ergo Curatus multis imperfectionibus circumdatus, esse in ea multus, & pro suo, & pro suorum bono. Pro suorum bono, quia mediator est populi ad Deum, ideo, & communes, & priuatas necessitates Deo commendet: & si quid insolitum acciderit, etiam insolita ora-

Multus in oratione.

tionem emendet. Curet iuuari plebis
sue precibus, ideo expediet pro ne-
cessitate imminente auertenda,
hanc vel illam orationem populo
proponere, qui facilius votum cō-
sequetur.

Pro bono verò suo, cum quid
quid potuerit egerit, sciat tunc vix
incepisse. Quis enim valeat po-
pulum, maximè multum, regere,
cum se ipsum regere sit rarum?
Ideo, si rectè iudico, impossibile
est regimen animarum benè diri-
gere, sine hac particulari arte. Qua-
re Curatus statuatur secum, & ita ex-
equatur, nullum diem pertransire
sine imploratione auxilii diuini
specificè pro regimine animarum
suarum: & quamvis occupationi-
bus distineatur non omittat; Et vt
facilius assuescat ad hoc, horam
matutinam, vel antequam surgat,
vel statim postquam surrexerit,
huic rei tribuat. Curatus etiam,

vt rectè actiua contemplatiuis v-
 niat, delectetur oratione vocali, &
 mentali. Porro non angatur de
 modo orandi, sciat stando, seden-
 do, ambulando & quiescendo id
 rectè peragi posse. Oratio tamen
 genibus flexis indicat maiorem de-
 uotionem, & magis præbet hono-
 rem Deo debitum, sicuti & à Chri-
 sto D. fiebat: Quæ verò est cum si-
 tu corporis non afferente mole-
 stiam, potest interdum esse cum
 maiore attentione. Cum optima
 tamen oratione compara modum
 examinandi conscientiam vespere,
 cum nempe, qui iam communiter
 scitur. Quin etiam Curatus illo
 vtatur, & curet eum populo red-
 dere familiarem, tum cum do-
 cet tum doctrinam Christianam,
 tum in Missa, dum sermonem ha-
 bet.

17. *Curatus sit prudenter diligens,
 & solers in obeūdis sui officii functio-*

*Nō festinet
 nec sit mo-
 rosus.*

V 4 nibus

nibus, in quo uniat diligentia decorem, & ideo semper, & ubique eisdem utatur: nam hoc non repugnat quā-
 reus modestie festinationi. Ideo si ce-
 lebrandum, vel aliud quidpiam agē-
 dum actionem non precipitet, ne mo-
 rosus habeatur. Morositatem igitur,
 & precipitationem fugiat, & (alio-
 deco festinet quantum expedit, a-
 lioquin eum magna inconuenientia
 vexabunt. Vidi calicem deiici, dum
 in M^{ssa} post illius consecrationem
 fierent cruce mala festinatione: item
 ob eandem causam multa Sacra-
 menta malè collata, dum conferens
 sua festinatione, vel precipitatione
 vult videri peritus. Poterit tamen
 Curatus, (& credo fore melius) ca-
 uere à multis, quæ non sunt peccatū,
 sed ad populi satisfactionem putan-
 te ferre aliorum satisfactionem pro-
 prie deuotionis. Verbi gratia ex de-
 uotione caperet cunctanter celebrare,
 sed hoc agendo à suis negligitur; me-
 lius

lius est decenter festinare, & populū
 Sacro assistere, & hoc maximè ubi
 non sit alia Missa, & inter rusticos,
 qui malant perdere Sacrum, quàm
 audire longum. Aduertat etiam ad
 prolationem verborum; Accommo-
 de se aliis in prolatione secundum
 modum loci, nisi impediatur à lingua
 aliter assueta, cum est aduena. Cane-
 at etiam à prolatione sapiente singu-
 laritatem, puta Paracletus vox est
 græca, cui E est longum, significans
 aduocatum: si in loco communiter
 profertur breue, & in fac breue licet
 aliud & foriè falsum significet; quia
 nullus est error, intelligente Deo sen-
 sum Ecclesie cui seruis, ita proferen-
 do. Præterquam quòd quare unus
 grammaticus habebit tantam au-
 thoritatem, ut unam literam possit
 contrahere, vel remittere, & non pos-
 sit tantundem una regio? Idem per
 omnia de similibus dicendum, quia
 melius est in similibus conuenire cum

V s omni-

omnibus, ubi nullum est peccatum, quàm se singularem præbere. Intelligo, dum non speras alios clericos loci non aptandos rectæ prolationi, quia tunc liceret.

Remedium
pro delibe-
ratione in
arduis.

18. Quoniam in actione sæpè multa eveniunt, quæ non possunt certa deliberatione stabiliri, Curatus ita agat. Studeat, si potest, & consulat peritos, & consulta exequatur. Si hoc non potest, (intellige tamen in rebus, quæ pendent à prudentia) accipiat chartam, & atramentum, & in uno latere ponat omnes rationes facientes ad casum, in alio verò rationes contrarias, & omnibus collectis, consideret, quæ numero, & ratione sint potiores; & si affirmatiue sint tales, opinionem affirmatiuam sequatur: Si negatiue negatiuam sequatur, & vix errabit. Sed non utatur hoc remedio ad alia à dictis, ne facile ad superstitionem transeat.

DE